

نقش خودسازی در زمینه سازی ظهور حضرت مهدی (عج)

حدیثه سنچولی^۱

چکیده

این مقاله با هدف بررسی نقش خودسازی در زمینه سازی ظهور امام مهدی (عج) تنظیم شده و در آن تلاش گردیده تا به این سؤال پاسخ داده شود که خودسازی چه نقشی در زمینه سازی ظهور دارد؟ این تحقیق از نوع تحقیقات توصیفی می باشد و روش به کار رفته در آن کتابخانه ای بوده است. ابزار به کار رفته در جهت جمع آوری داده ها ، فیش و تحویل داده ها با استفاده از روش تحلیل محتوا انجام شده است. از مهم ترین نتایج این مطالعه می توان به این موارد اشاره نمود که خودسازی نقش بسیار مهم و بسزایی در زمینه سازی ظهور دارد. چرا که با خود سازی در جامعه به زمینه سازی کمک می شود. از این رو نیاز است که برخی از راه های خودسازی را شناسیم که شامل ذکر و یاد خدا، دوری از معاصی و است همچنین برخی از موانعی که باعث می شود انسان به خودسازی نرسد را نیز باید ترک کنیم که برخی از آن ها ۱- عدم قابلیت نفس ۲- تعلقات دنیایی ۳- پیروی از هوا نفس ، است که نقش بسزایی در باز داری فرد از رسیدن به صفات و کمالات عالییه دارد.

کلید واژه: خودسازی - زمینه سازی - ظهور - امام مهدی (عج)

۱- حدیثه سنچولی ، طلبه سطح دو ، حوزه علمیه کوثر (س) علی آبادکتول

مقدمه

اساسی ترین بحث در زمینه سازی ظهور ایجاد فرهنگ خودسازی در جامعه است، کسی که از وضع موجود، ناراضی است و امید قطعی به آمدن وضع مطلوب دارد، همواره در تلاش است تا شرایط و زمینه های تحقق آن وضع مطلوب را، در درون خود ایجاد نماید؛ تا در هنگام ظهور آمادگی پذیرش هدایت کاملتر امام زمان (عج) را داشته باشد و در ردیف یاران آن حضرت قرار گیرد و نقشی هر چند کمرنگ در انقلاب جهانی آن حضرت ایفا نماید. و این آمادگی اجتماعی صورت نمی گیرد مگر با خودسازی که امر بسیار مهمی است چنان که از اول آفرینش خداوند به آن امر کرده است، تا جایی که خداوند متعال در قرآن به حضرت آدم می فرماید: «وَلَا تَقْرَبَا هَذِهِ الشَّجَرَةَ...» به این درخت ممنوعه نزدیک نشوید. یعنی از همان اول باید مدام در حال مراقبه می بودند تا دچار غفلت نشوند.

همانطور که شهدای گرانقدر در وصیت نامه ی خود به این امر مهم اشاره کرده اند که: «برادران عزیز اگر می گوئید منتظر امام زمانید پس چرا قلبش را بدرد می آورید؟ منتظر واقعی که دروغ نمی گوید، منتظر واقعی که تهمت نمی زند، منتظر واقعی که غیبت نمی کند، منتظر واقعی همواره در صدد تزکیه نفس و اصلاح درون است، و همواره آماده است که حضرت مهدی (ع) فلهور کند تا به یاریش بشتابد، منتظر واقعی هوشیار و آگاه از مسائل روز است و کوچکترین انحراف در این راه را تذکر می دهد و در صورت لزوم برای حفظ دین شهید می شود.

پس در می یابیم حکومت جهانی حضرت مهدی (عج) قبل از هر چیز نیازمند به عناصر آماده با ارزش انسانی است که از نظر روحی و فکری در سطح بالایی باشند و این امر مهم صورت نمی گیرد مگر با خود سازی چرا که باید انسانهای صالحی در عصر غیبت وجود داشته باشد تا پس از ظهور ولی معصوم، و تشکیل نظام اسلامی زندگی عادلانه ای را سپری نموده و احکام دین به طور کامل اجرا گردیده و آیات الهی تحقق یابد. ایجاد فرهنگ خودسازی نقش سازنده ای در فرد و جامعه در زمینه سازی ظهور دارد.

به همین سبب این مقاله در صدد است تا به این پرسش پاسخ دهد که خودسازی چه نقشی در زمینه سازی ظهور دارد ؟

مفهوم خود سازی

واژه خودسازی به معنای آماده کردن خود برای انجام کاری و مترادف خویشتن سازی و تزکیه و تهذیب است.^۱ در قرآن خودسازی به معنای تزکیه و مشتقات آن آمده است که معنای پاکسازی نفس را می رساند، برای مثال در آید (۹) سوره شمش آمده که: «قَدْ أَفْلَحَ مَنْ ذَكَهَا» به معنیه پاک کردن نفس است، از آلودگی و گیاهان، به این گونه که خداوند می فرماید: «به راستی رستگار شد آن کسی که نفس خود را تزکیه کرد».^۲

و در اصطلاح به معنای تصحیح نیتها و انگیزه ها و جهت دادن به رفتار و فعالیت های خود در راستای هدف نهایی و قرب الهی است. بر خلاف برداشتی که از خودسازی می شود، این واژه هرگز به معنای محدود کردن تلاش و کوشش در دایره تنگ خود و تنها توجه به خود، و بازماندن از صحنه فعالیت های اجتماعی و فرار از مسئولیت نمی باشد. خود سازی ایجاد هماهنگی و تعادل میان فعالیت های علمی و عملی و بسیج کردن آنها برای رسیدن به سعادت حقیقی و رستگاری راستین است. ما بعد از تأمل و اندیشه عمیق در وجود خویش ، به عوامل و ابزاری که در فطرت ما برای رسیدن به هدف آفرینش به ودیعت گذاشته شده پی می بریم، گرایش ها و کشش های درونی و باطنی برای رسیدن به اوج تعالی روحی و معنوی را کشف می کنیم و روابطی که ما را با دیگران پیوند داده تقویت و تحکیم آنها ما را برای تکامل و صعود آماده تر می سازد، می شناسیم، اکنون نوبت آن می رسد که میان این روابط و گرایشها و نیروهای به ظاهر ناسازگار و حتی متضاد همگرایی و آشتی و تعادل برقرار نماییم به گونه ای که آینده آنها زمینه ساز تکامل و عروج معنوی ما و جهت آنها در راستای خروج از جاذبه خاک و ورود به مدار قرب پروردگار باشد. این تعظیم و شکل دهی و جهت بخشی الهی به تلاش ها، خودسازی و تهذیب نفس نام دارد.^۳

۱- عمید ، فرهنگ فارسی عمید.

۲- قرائتی ،محسن، تفسیر نور ، ص ۴۹۹

۱- مصباح یزدی، محمد تقی، به سوی خودسازی ، ص ۲۱

اهمیت و ضرورت خودسازی در عصر غیبت

طبق آیه (۹) شمش خودسازی به معنای پاکسازی، و در قرآن کریم به معنای تزکیه و پاکسازی نفس آمده است و ۲۸ بار لفظ (زکی) در آن بیان شده و هر کسی که تزکیه نفس داشته باشد رستگار می شود، همانطور که خداوند متعال در آیه ۱۴ سوره اعلی می فرماید : « قَدْ أَفْلَحَ مَنْ تَزَكَّى » به راستی پاک شد آن کس که خود را از پلیدی ها پاک گردانید.^۱ طبق این آیه تزکیه آن است که فکر از عقاید فاسد و نفس از اخلاق فاسد و اعضاء از رفتار فاسد پاک شود.

هرگاه خداوند توفیق عنایت فرماید و شخص بتواند خودسازی و تزکیه نفس را به مرحله ای برساند که جزو زهد شود، راه سعادت را پیموده و به سر منزل مقصود رسیده است. خوشا به حال چنین بنده ای که لطف پروردگار شامل حالش شده و توفیق بندگی و اطاعت پیدا کرده است که زاهد ترین مردم امام علی (ع) است. حضرت علی (ع) در بیان ضرورت خودسازی می فرماید: « خوشا به حال کسی که به خانه و خانواده خود می پردازد و غذای حلال خود را می خورد، و به اطاعت پروردگار مشغول باشد و بر خطاهای خویش بگریزد و همواره به خویشتن خویش مشغول باشد و مردم از او در امان باشند.^۲

در قرآن کریم، رستگاری قطعی هم برای مؤمنان آمده است: « قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ » و هم برای کسانی که خود را تزکیه کرده اند : « قَدْ أَفْلَحَ مَنْ تَزَكَّى » پس مؤمن واقعی همان کسی است که خود را تزکیه کرده باشد.^۳

منتظر واقعی می داند که اصلاح جهان و پایان دادن به مظالم و نابسامانی ها کاری بس بزرگ، و تحولی بسیار زیر بنایی است. چنین تحولی قبل از هر چیز به انسانهای آزاده و واراسته نیازمند است که بتواند بار سنگین چنان اصطلاحات وسیعی را در جهان به دوش کشد.

پس او با چنین نگرشی، اصلاح نفس را به طور جدی در سطح وسیعی آغاز می کند و خود را برای چنین هدف بزرگی آماده می نماید تا از هر جهت شایستگی چنین برنامه ای را داشته باشد.^۱

^۲- قرآن کریم، سوره، علی، آیه ۱۱۴

^۳- نهج البلاغه، خطبه ۱۷۶

^۳ - قرائتی، محسن، تفسیر نور، ص ۴۵۶.

امام صادق (ع) می فرماید: ((هر که دوست دارد از اصحاب قائم ما باشد، در حال انتظار باید به پرهیزکاری و اخلاق نیکو رفتار نماید، پس چنانچه (در حال خودسازی) بمیرد و در آن حال، قائم ما قیام کند ، پاداش او همچون پاداش کسی است که آن حضرت را درک کرده است.^۲

۱- کتابچی، محسن، مهدی منتظر.

۲- سید علی حسینی، تقی متقی ، ۵۹ نکته درباره امام زمان.

بود.^۱ آنموقع است که به فکر این می افتد که باید تلاش کند برای زمینه سازی ظهور و آمدن منجی تا نجات یابد، باید به این باور برسند که در ظلمند و منظم آنوقت مظطر می شود مثل بنی اسرائیل که تا وقتی در ظلم فرعون بودند آن ظلم را نمی دیدند و قبول کرده بودند ظلم را، به خاطر همین منجی ظهور نکرد و حضرت موسی فرستاده نشد اما وقتی سختی بنی اسرائیل به درازا کشید آنان به گریه و ناله پرداختند ضجه و گریه کردند که خدایا آن عدل پرور را بفرست، که آنموقع حضرت موسی ظهور کرد.^۲ بنابراین باید روح خود را از پلیدی ها پاک کنیم و این امر مستلزم آن است که خودسازی انجام دهیم که مصداق اصلی آن رسیدن به حقیقت ایمان است و حقیقت ایمان به خدا سر سپردن به دوستی اوست و دوستی با خدا و رسول و آنچه به آن امر کرده و دشمنی با آنچه از آن نهی کرده است.^۳

۱ - کاشانی، جهان در آینده یا علائم ظهور حضرت مهدی، چاپ اول، ص ۳۸

۲ - سخنرانی حاج آقا عالی، ۱۴ / بهمن / ۱۴۰۰

۳ - tabnak.ir

بی تفاوتی منتظران در قبال زمینه سازی

در روایات متعددی به ضرورت زمینه سازی اشاره شده است. از آسیب های جدی در این حوزه، وقتی است که انتظار را به عنوان یک حالت تلقی کرده، به شعار انتظار بسنده می کنیم؛ در حالی که انتظار اقدام و انجام وظیفه یک شیعه، در فراهم ساختن زمینه های ظهور است. چنانچه در روایت ابو بصیر از امام صادق (ع) آمده است: « هر یک از شما باید برای قیام قائم آماده کند و لو یک تبر را »^۱

برای رسیدن به ظهور باید حرکت کرد، مثل قله ای که باید به سوی آن حرکت کرده، و به آن برسیم. این قله و این هدف، رفتنی است نه آمدنی، لذا ظهور، تحصیلی است نه حصولی، البته حقیقت آسیب در این نیست که اگر ما به وظیفه مان عمل نکنیم، امام ظهور نمی کند، بلکه جامعه آکنده از ظلم، خودش می تواند زمینه ساز ظهور نور باشد، چون «إِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا» بی تردید باطل رفتنی است.^۲

پس رسالت ما، آوردن حق است، ما هستیم که باید زمینه های ظهور را فراهم کنیم، در غیر این صورت محروم می شویم ظهور مشکل فاعلی ندارد، مشکل قابلی دارد یعنی هنوز جامعه قابلیت پذیرش امام را ندارد به تعبیر خواجه طوس « مانع، ما هستیم و از ماست که بر ماست »^۳

یعنی می توان گفت بزرگترین آسیب و مانع در حوزه محدودیت خودما هستیم و بی قابلیت می توان گفت. این نفس آلوده ما است که مانع حضور اوست، ما کوتاهی کرده ایم و نتوانسته ایم از او حمایت کنیم که غایب شد. در روایت آمده: «کسی که دوست دارد از یاران قائم باشد، پس باید انتظار بکشد و از محرمات و گناه دوری کن و آراسته به زیبایی های اخلاقی باشد.»

۱ - غیبت نعمانی، ص ۳۲۰، ح ۱۰

۲ - سوره اسراء آیه ۱۷

۳ - کشف المراد، اس ۵۰۷

نتیجه گیری

این مقاله در صدد آمد تا نقش خودسازی در زمینه سازی ظهور امام مهدی (عج) را بیان کند چرا که خودسازی از اساسی ترین شروط رسیدن به روح و نفس قوی و پاک است و مقدمه ی رسیدن به موفقیت‌های معنوی بزرگ، ما که انتظار فرج داریم و انتظار حضرت بقیه الله الاعظم را داریم باید تلاش کنیم تا اول دینداری ما مورد پسند ایشان واقع شود تا بتوانیم جامعه ای مهدوی برای ظهور حضرت بقیه الله فراهم آوریم که ظرفیت پذیرش احکام و معارف الهی پس از ظهور را داشته باشد و این مهم فراهم نمی آید مگر اینکه اول از خود شروع کنیم و خودسازی انجام دهیم. چرا که تهذیب نفس از جمله مسائل زیر بنایی و مهمی است که سخت مورد توجه و تأکید دین مبین اسلام است، که این موضوع نقش محوری و بنیادین در رسیدن به مراتب عالی انسانی و مدارج کمال دارد. همچنین پیامبران الهی آمده اند تا اهمیت خودسازی و پرورش و تکمیل نفس را به انسان ها بیاموزند و در این امر سرنوشت ساز و حساس، راهنما و مددکار آنها باشند خودسازی و پیمودن راه کمال، کار سهل و ساده ای نیست بلکه بسیار مهم و دشوار است و موانعی در این راه وجود دارد که انسان باید در بر طرف ساختن آنها جهاد کند و گرنه به مقصد نخواهد رسید چرا که اصولاً یکی از علل غیبت امام عصر (عج)، آماده نبودن منتظران ایشان از نظر اخلاقی و معرفتی است، پس هرگاه این مهم حاصل شود زمینه ظهور ایشان فراهم می شود علاوه بر آن شناخت راه های رسیدن به خود سازی به این امر کمک می کند تا راه را برای منتظران هموار سازد و چون جوامع انسانی، از انسان های مختلف با افکار و رفتار و اهداف و دیدگاه های گوناگونی تشکیل شده اند برای اینکه بتوانیم یک جامعه ی منتظر برای ظهور حضرت حجت ایجاد کنیم باید این خودسازی را به صورت یک فرهنگ در آوریم در واقع علاوه بر خود سازی، دگر سازی نیز انجام دهیم تا یک جامعه ی مهدوی که از افراد صالح با روح های پاک و قوی تشکیل شده است بسازیم تا قلوب آنها آماده ی پذیرش اسلام کاملی که به دست امام زمان (عج) آورده می شود باشد. بنابراین این جامعه منتظر باید زمینه ساز ظهور باشد و با این تفکر که گسترش ظلم و فساد زمینه ی ظهور را فراهم می کند، بجنگد چرا که هر چقدر جامعه فاسد و ظالم شود همانقدر چه بسا بیشتر ظهور منجی به تعویق بیفتد چرا که نفوس طاهر و منتظر که آماده ی پذیرش مفاهیم و ارکان الهی باشد وجود ندارد تا امام عصر ظهور کند و آن اسلام ناب را برای آنها بیاورد.

منابع و مأخذ

قرآن کریم

نهج البلاغه

- ۱- قرائتی، محسن، تفسیر نور، تهران، مرکز فرهنگی درس‌هایی از قرآن، چاپ ۱۱، ۱۳۸۳ (ش)
- ۲- کتابچی، محسن مهد منتظر یا ناموس اعظم حق در کلام امام هشتم (ع)، مشهد، انتشارات آستان قدس رضوی، چاپ ۷، ۱۳۸۹
- ۳- سید علی حسینی، تقی متقی، ۵۹ نکته درباره امام زمان، قم، انتشاراتی شیعه، چاپ اول، ۱۳۸۲ (ش)
- ۴- مصباح یزدی، محمد تقی، به سوی خودسازی، مؤسسه ی آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، چاپ اول ۱۳۸۰ پاییز
- ۵- حیدری نیک، مجید، نگاهی دوباره به انتظار، تهران، بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود.
- ۶- مجلسی، محمد باقر، بحار الانوار، بیروت، مؤسسه الوفاء، ۱۴۰۴ (ق)
- ۷- کلینی الرازی، ابوجعفر محمد بن یعقوب بن اسحاق، کتاب الحجه، بیروت، دارکتب الاسلامیه، ۱۳۷۵ (ق)
- ۸- طبرسی، احمد بن علی ابی طالب، احتجاج، تهران، اسوه، ۱۴۱۶ (هـ ق)
- ۹- مکارم شیرازی، ناصر، اخلاق در قرآن، قم، مدرسه امام علی بن ابی طالب، چاپ اول، ۱۳۷۷
- ۱۰- سلیمان، خدامراد، درسنامه مهدویت، قم، انتشارات بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود، چاپ سوم، ۱۳۹۱
- ۱۱- نعمانی، محمد بن ابراهیم، الغیبه، مکتبه الصدوق، تهران، ۱۳۹۷
- ۱۲- انصاری، عبدالرحمن، در انتظار خورشید ولایت، قم، مؤسسه انتشاراتی زمینه سازان ظهور امام عصر، ۱۳۸۰
- ۱۳- میر تبار، سید محمد، آسیب شناسی جامعه منتظر، قم، بنیاد فرهنگی مهدی موعود (عج)، چاپ چهارم، ۱۳۹۰
- ۱۴- مکارم شیرازی، ناصر، حکومت جهانی مهدی (عج)، قم، انتشارات نسل جوان، چاپ پنجم، ۱۳۸۶
- ۱۵- موسوی کاشانی، سید محمد حسن، جهان در آینده یا علائم ظهور حضرت مهدی، دار کتب اسلامی، چاپ اول، ۱۳۸۸

- ۱۶- محمدتقی بن مقصود علی مجلسی، محمد باقر محمد تقی مجلسی، مترجم: محمد حسن اومیه ای، بحار الانوار، کتاب فروشی اسلامیة، چاپ هشتم، ۱۳۹۴
- ۱۷- حُر عاملی، محمد بن حسن، جهاد با نفس، قم، انتشارات نهانندی، چاپ دوازدهم، ۱۳۸۷
- ۱۸- کشف المراد، تجرید العتقاد، تهران، اسلامیة، بی تا
- ۱۹- عمید، حسن، فرهنگ فارسی عمید
- ۲۰- نسیم آنالین، سخنرانی آقای قرهی، ۸ / آذر / ۹۳، کد خبر: ۹۵۳۹۹۸
- ۲۱- سخنرانی حاج آقا عالی، ۴ / بهمن / ۱۴۰۰
- ۲۲- سیده فاطمه موسوی، سکینه العبد العزیز، کارکردهای فردی و اجتماعی باور داشت مهدویت، سال اول، شماره اول، ۱۳۹۸
- ۲۳- Wikifegh.ir
- ۲۴- tabnak.ir
- ۲۵- wikiporsesh.ir
- ۲۶- raja.news.com